

Provedba aktivnosti u sklopu akcijskog plana za zdravlje Zagrebačke županije u periodu 2003.-2008.

(Implementation of Action plan for health activities 2003 - 2008 in Zagreb County)

Davorin Gajnik

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Sažetak

Zagrebačka županija je u periodu 2003-2007. godine uložila znatna sredstva u prevenciju zdravlja, a temeljem „Županijske slike zdravlja“, Plana za zdravlje i akcijskih planova za provođenje preventivnih aktivnosti po svakom od utvrđenih prioriteta iz slike zdravlja, kao i u druge preventivne programe koji se provode u županiji.

Provođenjem niza preventivnih akcija, mnogim stanovnicima županije otkriveni su određeni rizici za nastanak bolesti te su upozoreni na mogućnosti ili nužnost liječenja. Preventivne aktivnosti i akcije provode se ili kontinuirano (mamografski pregledi) ili u određenom trenutku (mjerjenje krvnog tlaka i drugo) sa svrhom poboljšanja zdravlja stanovništva Zagrebačke županije.

Osnivanjem županijskog tima za edukaciju u II. fazi ciklusa „Rukovođenje i upravljanje za zdravlje“ Zagrebačka županija se je konkretno odredila za nastavak edukacije i provođenje dosadašnjih preventivnih programa, kao i kreiranje novih.

Dosadašnje akcije i rezultati daju nam potvrdu za učinjeno i opravdavaju uložena sredstva, te nas hrabre da i u godinama što dolaze ulažemo u ono najvrjednije što imamo – zdravlje.

Zagrebačka županija je jedinica područne (regionalne) samouprave na čijem području, prema podacima iz popisa stanovništva 2001. godine, živi 309.696 stanovnika. U županiju je uključeno 9 gradova i 25 općina.

Zagrebačka županija uključila se 2003. godine u ciklus edukacije rukovođenja i upravljanja za zdravlje u lokalnoj upravi i samoupravi kojeg je organizirala ŠNZ „Andrija Štampar“, Medicinski fakultet u Zagrebu i CDC iz Atlante, USA. Nakon provedene edukacije i izrade određenih dokumenata Skupština Zagrebačke županije je na svojoj sjednici od 10. studenog 2003. godine donijela Županijsku sliku zdravlja te utvrdila prioritete očuvanja zdravlja svojih stanovnika, i to:

- prevencija karcinoma dojke
- prevencija osteoporoze
- smanjenje polinoze uzrokovane peludi ambrozije
- smanjenje pojave ranog pijenja kod mladih osoba
- prevencija kardiovaskularnih bolesti
- poboljšanje uvjeta života starijih osoba

Osim samog prihvaćanja Županijske slike zdravlja, utvrđeni su akcijski planovi za svaki od navedenih prioriteta kojima su određeni nositelji, rokovi, izvršitelji i niz drugih aktivnosti, a utvrđeni su i načini financiranja provedbe akcijskog plana za svaki od prioriteta.

Poglavarstvo Zagrebačke županije utvrdilo je i donijelo Plan za zdravlje u kojem su razrađeni operativni zadaci, nositelji, izvršitelji i financijska sredstva za provođenje aktivnosti po prioritetima za očuvanje zdravlja u srednjoročnom razdoblju.

Zagrebačka županija provodi i niz drugih preventivnih akcija kao npr: prevencija iskrivljenosti leđne kralježnice kod osnovnoškolske populacije, prevencija karijesa, spolno prenosivih bolesti, prevencija karcinoma debelog crijeva i prostate, itd. preko Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, Doma zdravlja Zagrebačke županije te niza udruga i drugih pravnih osoba, dodjeljivanjem sredstava putem natječaja ili ovisno o ukazanoj potrebi.

PREVENCIJA KARCINOMA DOJKE

Na inicijativu udruge „Edukacijom protiv raka dojke Zagrebačke županije“ sredinom 2003. godine Zagrebačka županija kupila je mamograf i potrebnu opremu koji je smješten u kombi vozilo te smo na taj način dobili „Mobilni mamograf“.

Osnovni zadatak mobilnog mamografa je da putuje po teritoriju županije te da u koordinaciji udruge vrši mamografska snimanja žena s ciljem veće dostupnosti takve zdravstvene usluge u mjestu boravka samih korisnica, sa željom da što veći broj korisnica određene životne dobi obavi mamografiju u mjestu gdje žive, odnosno da ne moraju putovati u Zagreb i veće gradove županije gdje se nalaze stacionarni mamografi.

Mobilnim mamografom nastojali smo donekle izjednačiti dostupnost takvog pregleda ženama koje žive na selu sa onima koje žive u gradovima.

Od kraja 2006. godine mobilni mamograf uključen je i u nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke „Mamma“.

Od sredine 2003. godine do 31.12.2007. g. mamografski pregled u mobilnom mamografu izvršilo je preko 15.000 žena, udruga je omogućila ultrazvučni pregled dojke za preko 800 žena, a troškove je uglavnom snosila Zagrebačka županija.

U Centar za bolesti dojke upućeno je 220 žena i može se reći da smo svojom aktivnošću spasili 220 života. Od navedenog broja, prema našim saznanjima, 31 žena je operirana, iako je stvarni broj daleko veći, ali žene koje su operirane nisu u obvezi o ishodu daljnjeg liječenja nakon mamografskog pregleda u mobilnom mamografu izvijestiti udrugu.

Osim samog mamografskog pregleda županija sufinancira i rad udruge „Edukacijom protiv raka dojke Zagrebačke županije“ koja osim organizacije i provedbe mamografskih snimanja obavlja i edukaciju žena o samo-pregledu dojke. U periodu 2003.- 2007. godina edukaciju o samo-pregledu dojke završilo je preko 5000 žena.

Sredstva uložena u prevenciju karcinoma dojke

2003. godina	300.000,00 Kn
2004. godina	300.000,00 Kn
2005. godina	400.000,00 Kn
2006. godina	450.000,00 Kn
2007. godina	450.000,00 Kn
Kupnja mamografa 2003.g.	1.040.000,00 Kn
UKUPNO	2.940.000,00 Kn

PREVENCIJA OSTEOPOROZE

Prevencija osteoporoze počela se provoditi 2005. godine kada je Zagrebačka županija kupila denzitometar za mjerenje gustoće kostiju. Denzitometar je smješten u mobilnom mamografu tako da žene, koje to žele, mogu uz mamografiju obaviti i mjerenje gustoće kostiju. U protekle dvije godine koliko se vrši denzitometrija preko 3.500 žena obavilo je taj pregled, svakoj je uručen ispis rezultata mjerenja, a ženama kojima je ustanovljena značajna poroznost kostiju preporučeno je liječenje u nekoj od bolnica. 2007. godine Zagrebačka županija je financirala kupnju novog denzitometra koji mjeri gustoću kostiju šake, dok je stari mjerio gustoću petne kosti. Na navedeni način znatno je pojednostavljen pregled, naročito u zimskim mjesecima.

Sredstva uložena u prevenciju osteoporoze

2005. godina	50.000,00 Kn
2006. godina	50.000,00 Kn
2007. godina	50.000,00 Kn
Kupnja denzitometra 2005.	cca. 200.000,00 Kn
Kupnja denzitometra 2007	cca. 150.000,00 Kn
UKUPNO	500.000,00 Kn

SMANJENJE POLINOZE UZROKOVANE PELUDI AMBROZIJE

Pelud korova ambrozije jedan je od najčešćih uzroka alergijskih smetnji kod osoba osjetljivih na peludi drveća i biljaka. Provedena su istraživanja na preko 15.000 osoba te je utvrđeno da je oko 5 % promatranih osoba alergično na pelud ambrozije.

Zagrebačka županija je, u suradnji sa Gradom Zagrebom, 2002. godine tiskala letak u nakladi od 20.000 primjeraka koji je dijeljen stanovnicima Županije sa svrhom upoznavanja i prepoznavanja ambrozije u okolišu, upoznavanja sa alergogenim svojstvima peludi te reakcijama koje izaziva kod alergičnih osoba. Ujedno se stanovništvo upoznalo sa mjerama uništavanja ambrozije, ciklusom rasta korova kao i mjerama zaštite alergičnih osoba.

Kontinuiranim radom na uništavanju ambrozije i upoznavanju stanovništva sa izgledom ambrozije

vršena su i mjerenja koncentracije ambrozije u zraku od strane Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba koja pokazuju da se koncentracija ambrozije u zraku od 2003. godine naovamo smanjuje što se osim klimatoloških karakteristika pojedine godine može smatrati i dokazom da su mjere koje poduzimamo na uništavanju ambrozije dale rezultate.

U akciju fizičkog uništavanja ambrozije, osim onih pravnih i fizičkih osoba kojima je to i dio aktivnosti (komunalne službe, HŽ i drugi) uključene su i ekološke udruge s područja županije, pomladak Crvenog križa i izviđačke udruge.

Sredstva uložena u uništavanje ambrozije

2002. godina	20.000,00 Kn
2003. godina	120.000,00 Kn
2004. godina	120.000,00 Kn
2005. godina	150.000,00 Kn
2006. godina	150.000,00 Kn
2007. godina	100.000,00 kn
UKUPNO	660.000,00 Kn

SMANJENJE POJAVE RANOG PIJENJA KOD MLADIH OSOBA

Zagrebačka županija prepoznala je problem početka pijenja alkohola kod osoba mlađe životne dobi, koji započinje još u osnovnoj školi. Osim što su mlade osobe podložne utjecaju okoline, medijske promocije pivovara ne idu u prilog apstinenciji od alkohola. Zagrebačka županija je u suradnji s Krapinsko-zagorskom županijom pokrenula projekt pod nazivom „DOBRO NIJE ŠTO SE PUŠI, GUTA, PIJE“ kojem je cilj djevojčice i dječake, polaznike šestih razreda osnovnih škola, educirati i upoznati sa štetnim učincima konzumiranja alkohola, cigareta i droge.

Osim samog upoznavanja sa štetnim utjecajem na zdravlje pojedinih sredstava moguće ovisnosti, nastoji se đacima i njihovim roditeljima pružiti pomoć u razumijevanju puberteta, te izazova koji se u budućem periodu pred njih postavljaju (odabir srednje škole, komunikacija s roditeljima ili djecom i drugo).

Program se provodi kontinuirano svaki mjesec za vrijeme trajanja školske godine, kada se obrađuje pojedina cjelina s đacima ili roditeljima, a edukaciju provode obučeni edukatori - pedagozi, defektolozi ili drugo školsko osoblje, koji su prošli posebnu edukaciju u organizaciji Zagrebačke županije i za to dobili potvrde o završenoj edukaciji.

U program su uključene gotovo sve škole (princip uključivanja u program je dobrovoljnost svake škole) u županiji, s preko 3.500 đaka šestih razreda. Edukatori - provoditelji programa za svoj angažman primaju naknadu od 100,00 Kn po odrađenoj temi koju osigurava županija.

U akciju smanjenja neprihvatljivog ponašanja uključena je i Služba za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje Zavoda za javno zdravstvo Zagrebačke županije, kroz niz edukativnih predavanja i radionicama u osnovnim školama u Županiji.

Nakon prve godine provođenja programa izvršeno je anketiranje đaka i roditelja, te su rezultati anonimne ankete uspoređivani sa inicijalnom anketom na početku ulaska u program. Nakon rezultata anketa u školskoj godini 2006/07. namjeravamo izdati „ knjižicu“ s pregledima odgovora i rezultatima provođenja programa.

Osim samog programa i anketiranja prilikom provođenja programa Zagrebačka županija naručila je i izradu studije o položaju, problemima i potrebama mladih Zagrebačke županije koja je objavljena i publicirana u knjizi „Mladi između želja i mogućnosti“ autorice prof.dr. Vlaste Ilišin i suradnice, koje su obradile određena pitanja mladih osoba na populaciji od 1.500 mladih Zagrebačke županije u dobi od 15-29 godina, gdje je također zamijećen problem konzumacije alkohola i cigareta dok je problem droga manje zastupljen ali ne i zanemariv.

Sredstva uložena u smanjenje pojave ranog pijenja kod mladih

2005. godina	100.000,00 Kn
2006. godina	200.000,00 Kn
2007. godina	150.000,00 Kn
UKUPNO	450.000,00 Kn

PREVENCIJA KARDIOVASKULARNIH BOLESTI

Od 2003. godine Zagrebačka županija provodi prevenciju kardiovaskularnih bolesti na način da organizira besplatni pregled građanstva na određeni datum (dan doma zdravlja ili slično) jednom godišnje. Pregled se je provodio u osam gradova u županiji, na način da su zaposlenici Doma zdravlja Zagrebačke županije zainteresiranim osobama koje do tad nisu imali dijagnosticiran povišeni krvni tlak, povišenu glukozu ili kolesterol u krvi, mjerili navedene parametre te su ih eventualno upućivali liječnicima obiteljske medicine na daljnji tretman.

U preventivnoj akciji koja je provedena 2004. godine od ukupno 759 osoba obuhvaćenih preventivnim pregledom kod njih 495 izmjeren je povišeni krvni tlak, kod 310 osoba izmjerena je povišena vrijednost glukoze u krvi, a kod 163 osobe izmjerena je povišeni kolesterol u krvi.

Znatan dio osoba obuhvaćenih preventivnim pregledom imalo je više rizičnih čimbenika koji bi mogli dovesti do kardiovaskularnih smetnji te je svima preporučeno da nastave kontrole i eventualno liječenje kod svojih liječnika obiteljske medicine.

Sredstva uložena u prevenciju kardiovaskularnih bolesti

2003. godina	50.000,00 Kn
2004. godina	50.000,00 Kn
2005. godina	50.000,00 Kn
2006. godina	50.000,00 Kn
2007. godina	50.000,00 kn
UKUPNO	250.000,00 Kn

POBOLJŠANJE UVJETA ŽIVOTA STARIJIH OSOBA

Zagrebačka županija, prema demografskim kriterijima, spada u „stare“ županije s obzirom da je od ukupnog broja stanovnika (309.696) njih 42.950 starije od 65 godina (podaci iz popisa stanovništva 2001. godine).

Pojedina područja, uglavnom gradska, bilježe porast stanovništva i povećanje broja djece (npr. Dugo Selo), dok neka, uglavnom ruralna područja bilježe pad broja stanovnika, naročito mladih osoba.

Jedno od demografski najugroženijih područja je Općina Žumberak, koja od ukupnog broja stanovnika kojih je 1.185 bilježi 408 stanovnika starijih od 65 godina starosti. Kako se radi o ruralnom području s izrazito starim stanovništvom, prometno i gospodarski dosta izoliranim, županija je odlučila na navedenom području pokrenuti program pomoći u starijim osobama.

Terenskim istraživanjem i provedenom anketom konstatirano je da osobe starije životne dobi na Žumberku, bez obzira na uvjete života, žele ostati u svojim domovima, iako se većinom radi o samačkim domaćinstvima.

U suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Općinom Žumberak, 01.07.2006. godine počeo se provoditi program pomoći u kući starijim osobama u koji su uključene 263 osobe starije od 65 godina. Samim programom korisnicima se pruža usluga pomoći u kući oko obavljanja svakodnevnih poslova, manji popravci na kući, uređenje okućnice, dostava namirnica, manje medicinske usluge (davanje injekcija, mjerenje krvnog tlaka). U svrhu provođenja programa novozaposleno je 12 osoba (više od 1 % ukupnog stanovništva općine) i to voditelj, medicinska sestra, osam geronto-domaćica i dva pomoćna radnika.

Samo provođenje programa naišlo je na opće odobravanje stanovnika Žumberka i predstavlja dobar model kako se starijim osobama može pomoći, da im se poboljšaju uvjeti života u svojim domovima.

Izrađen je i prijedlog Vodiča za starije osobe u Zagrebačkoj županiji kojim se starije osobe želi upoznati sa njihovim pravima na razne oblike pomoći (za uzdržavanje, jednokratne novčane i druge pomoći i druge) te ih uputiti na način, uvjete i institucije gdje se ta pomoć može ostvariti.

Sredstva uložena u poboljšanje života starijih osoba

2005. godina	50.000,00 Kn
2006. godina	cca. 350.000,00 Kn
2007. godina	cca. 450.000,00 Kn
UKUPNO:	850.000,00 Kn

ULOŽENA SREDSTVA U PERIODU 2003.- 2007. GODINA

U periodu 2003.- 2007. godina Zagrebačka županija je u preventivne aktivnosti utvrđene za šest prioriteta iz županijske slike zdravlja uložila 5.650.000,00 Kn.

Naravno, Zagrebačka županija je uložila mnogo više sredstava u provođenje navedenih, ali i drugih preventivnih programa. Isto tako, u promatranom periodu, Zagrebačka županija je s preko 12.000.000,00 Kn sufinancirala rad socijalno-humanitarnih i drugih udruga koje se dobrim djelom bave preventivnim aktivnostima na očuvanju zdravlja.

PLAN AKTIVNOSTI NA PREVENCIJI ZDRAVLJA U 2008. GODINI

Za 2008. godinu Zagrebačka županija osigurala je u svom proračunu preko 2.500.000,00 Kn za nastavak provođenja dosadašnjih aktivnosti na prevenciji zdravlja, prema Planu za zdravlje, akcijskim planovima i „Županijskoj slici zdravlja“ kao i drugim preventivnim programima očuvanja zdravlja.

Isto tako Zagrebačka županija će proširiti aktivnosti iz programa pomoći u kući starijim osobama Općine Žumberak na područja Općina Pizarovina, Pokupsko i Kravarsko, te je za tu namjenu osigurala 350.000,00 Kn .

Osiguran je i iznos od preko 2.000.000,00 Kn za sufinanciranje rada socijalno-humanitarnih i drugih udruga .

Poglavarstvo Zagrebačke županije je u travnju 2008. godine donijelo zaključak o osnivanju Županijskog tima „Rukovođenje i upravljanje za zdravlje - II. faza edukacije“, koji će krenuti u edukaciju krajem ove godine sa ciljem stjecanja novih znanja i unaprjeđenja vještina u svrhu kvalitetnijeg upravljanja resursima za zdravlje u županiji.

Sve navedeno upućuje da Zagrebačka županija podržava prevenciju zdravlja i sve druge aktivnosti koje pridonose boljoj kvaliteti života stanovnika županije.

Osoba za kontakt:

mr Davorin Gajnik dipl.iur
Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije
Uprava Zaprešić, Pavla Lončara 1
tel:3319-109; fax: 3319-108;
e-mail: davorin.gajnik@gmail.com